

nove u vatikanskom saboru. Sveti Otac papa ne krije svoju pobožnost prema sv. Josipu i svoje pouzdanje u njega, pa je II Vatikanski sabor, od kojega mnogo očekuje, stavio pod zaštitu sv. Josipa objelodanivši apostolsko pismo o pobožnosti prema sv. Josipu. Mi s čvrstim pouzdanjem očekujemo da će sv. Josip izvršiti prema vatikanskom saboru svoj zadatak, ali i to da će njemu vatikanski sabor sa sv. Ocem na čelu izraziti svoje priznanje i zahvalnost davajući mu u Redu sv. Mise ono mjesto koje mu pripada po dostojanstvu i moći.

Ovi retci su molba svima onima koji mogu doprinijeti ovoj slavi sv. Josipa, da učine sve što je u njihovoj moći.

O. ANĐELKO prof. FAZINIĆ O. P.

BOGORODICE DJEVICE PREČISTI ZARUČNIK

3. PRVI POSLIJE MARIJE

U prva dva člancića ovog niza sastavaka o sv. Josipu, koji se logično nadovezuju na onaj niz iz prvoga godišta: — *In primis gloriosae... donijeli smo, gotovo u cjelini, Apostolsko pismo Sv. Oca Ivana XXIII »o pobožnosti prema sv. Josipu«.*

Sada ćemo pokušati, prema sv. Evanđelju i naučavanju sv. Otaca i priznatih bogoslovaca, u četiri preostala broja ovoga godišta, prikazati lik sv. Josipa i njegov položaj u ekonomiji spasenja, a prema tome i u liturgiji i pastorizaciji. Vidjet ćemo, da je po Božjoj odredbi sv. Josip nerazdruživo povezan s Isusom i Marijom, pa, dosljedno, on mora i u našoj pobožnosti, privatnoj i javnoj, zauzimati osobito mjesto.

1. Prvi put se sv. Josip spominje u prvom Evanđelju — Matejevju — odmah u prvom poglavlju: — *A Jakov porodi Josipa, muža Marije, od koje se rodi Isus zvani Krist (Mat 1, 16).*

U toj kratkoj rečenici sadržana je, kao u nekoj jezgri, sva teologija o sv. Josipu. Josip je *muž Marijin*, a Marija je Majka Isusa Krista, kojemu je onda Josip zakonski otac. Kao takav, morao je biti urešen najodabranijim krepostima i obdaren svim onim naravnim i svrhunaravnim darovima koji su dolikovali poglavici svete nazaretske obitelji; kojemu su se pokoravali Marija i sam Isus, Bog-Čovjek.

Na redak 16. usko se nadovezuje 18. redak: — *A rođenje Isusa Krista bijaše ovako.* — Za tim početkom, nastavlja se dalje i u tom retku i onda u još sedam redaka povijest Isusova

Začeca po Duhu Svetomu u krilu Djevice; Josipova nepoznavanja velike tajne i njegova nauma da napusti svoju ženu Mariju; Anđelove intervencije i Josipova smirenja u djevičanskoj ženidbi; rođenja Isusova i nadijevanja imena.

Osam redaka! A sva njihova tumačenja i razlaganja egzegeta i pobožnih pisaca ne znam bi li obuhvatila i čitava biblioteka svezaka! Već prva riječ: *mnesteutheíses* = bivši zaručena (zaručivši se, kad je bila zaručena, bi zaručena...); Vulgata: *cum esset desponsata* (Mat. 1, 18) — već ta riječ još je i danas predmet razmimoilaženja među egzegetima. Poznato je da se ženidba kod Židova sastojala od dva različita akta: *zaruke* i, dvanaest mjeseci kasnije, *dovedenje* mlade u kuću mladoženje. No važno je to, da su već zaruke bile *pravo vjenčanje*. Prema tome jasno je, da je Marija već tada bila *zakonita Josipova žena, a Josip njezin zakoniti čovjek*, ho anér, kako ga zove grčki Matejev tekst, a Vulgata prevodi sa *vir = muž!*

Kao što je Marijino *materinstvo* Sina Božjega temelj sve njezine veličine i slave, tako je i Josipova *ženidba s Majkom* Sina Božjega temelj sve njegove veličine. Po njoj je on u kraljevstvu Isusovu *prvi poslije Marije!*

Stoga je razumljivo, zašto Sv. Oci Pape toliko preporučuju štovanje sv. Josipa, a za našu pastorizaciju izvire odatle dužnost širenja i utvrđivanja te pobožnosti među vjernicima. Nego, upravo za ovu dužnost, iz grčkog i latinskog teksta izvire i jedna poteškoća. U našem jeziku riječ *zaručnik*, odnosno *zaručnica*, u svom pravom značenju, ne znači: muž i žena. Pa kad bismo naprosto rekli: Marija je kao zaručnica Josipova začela Sina Božjega, ne bismo rekli ono, što sv. Matej hoće osobito da istakne: premda je Marija bila *žena* Josipova, ipak je ostala *djevica* i kao takova je, po kreposti Duha Svetoga, postala *majka*.

Zato ima potpuno pravo naš dr. Josip Pazman, kad u svom zaista prekrasnom »Životu Bl. Dj. Marije« (Zagreb, 1898—1899, Dr. sv. Jer.) kaže: »isto bi bilo reći za b. D. Mariju *zaručena i vjenčana*« (I 78). Istina je, da se u finijem govoru i kod nas riječi zaručnik i zaručnica više puta upotrebljavaju mjesto suprug i supruga, a bez sumnje je tako upotrebljena i u sv. Evandelju, i ovdje i kod sv. Luke (Luk 1, 27 i 2, 5). To bi trebalo da vjernici dobro znaju.

2. Nego ima još jedno pitanje u vezi s vjenčanjem Josipa i Marije: je li prije Navještenja Marija bila i *dovedena* u kuću svoga muža Josipa? Tu se razilaze i sv. Oci i tumačitelji.

Jedni kažu da nije još, a u potvrdu tog mišljenja riječi sv. Mateja: *prin è synelthein* (*antequam convenirent*) shvaćaju, pače i prevode ovako: prije nego se zajedno nastaniše (najnoviji hrv. pr. dr. Rupčića; a slično prevodi i Francuz A. Durand). Kad bi tako stajalo i u grčkom izvorniku, onda ne bi bilo prepirke. Ali izvorni glagol treba prevesti *doslovno*, dakle našim *sastati se*, kako ga je još prije *sto* godina preveo naš stari *Dr. Skorić* (Sv. Pismo IX, Beč 1860), premda je i on pristaša spomenutog mišljenja, pače je u svom komentaru vrlo kičeno opisao *pirovanje* Marije i Josipa *poslije* Navještenja.

Uvaženi *Knabenbauer*, koji i sam tako misli, navodi *trinaest* vrlo zvučnik imena onih, koji se s njime slažu. Ali na to dodaje: — Alii tamen sat multi vocem accipiunt de congressu maritali; ita S. Chrys(ostomus), Ambr(osius), Hier(onymus) — i još dvanaest drugih. Dosta su ta *tri* prva da odvagnu sve one druge i još mnoge! Svoje mišljenje izrazio je sv. Jeronim u onoj homiliji, što je čitamo svake godine na Badnji dan i na svetkovinu Vjenčanja bl. Djevice (23. I.): — Quod autem dicitur, Antequam convenirent; non sequitur ut postea convenerint: sed Scriptura quod factum non sit ostendit (Comment. in M.).

Knabenbauer priznaje, da i to znači onaj glagol, ali ujedno tvrdi, da se on *ovdje mora* uzeti u smislu zajedničkog stanovanja, i to zbog 20. retka u kojemu Anđeo naređuje Josipu *paralabein* (= *accipere*): da *uzme svoju ženu*. Ono »*para*« znači i: sa sobom, a ne samo: k sebi. Pa ako ćemo glagol prevesti i: *uzeti k sebi*, sjetimo se, da je Josip primio Anđelovu opomenu *poslije* Marijina pohoda Elizabeti, kad je smišljao kako bi bilo, da je *više ne uzme* k sebi!

Zato ja mislim, da je imao potpuno pravo sv. Toma, kad je, u III dijelu svoje *Sume*, drugi članak 29. pitanja: Da li je između Marije i Josipa bilo pravo vjenčanje, završivao ovim mislima: »Ne bi bio dovoljno obezbijeđen dobar glas bl. Djevice time što je bila zaručena, da nije bila i u kući držana... Premda drugi kažu, da još nije bila u kuću dovedena... Primum tamen MAGIS CONSONAT EVANGELIO«!

3. Branitelji protivnog mišljenja ne obziru se dovoljno na činjenicu, da je bio *utvrđen običaj* među vjernim Židovima, da se *poslije zaručnica* zaručnici ne sastaju i ne saobraćaju jedno s drugim osim preko »zaručnikova prijatelja«. Istom *poslije* godine dana, ili malo manje, mlada se dovodi u kuću

svoga muža i čini se pir. Istina je, oni su bili već prije toga pravi supružnici i bilo bi im, samo po sebi, dopušteno da i bračno opće, pače se to i događalo. Ali stvar je bila zazorna, i ja ne mogu zamisliti, da bi Bog pripustio da se i o Mariji i Josipu nešto takovo moglo predmijevati...

Evo kako o tome piše znameniti Opat *Dom Ricciotti* u svom proslavljenom djelu: *Život Isusa Krista*, koje se već dvadeset godina svejednako iznova, pretiskava u velikim nakladama: »Između dvoje zaručnika-supružnika ne bi bilo smjelo biti, strogo govoreći (a rigore), bračnih odnošaja; ali stvarno (in realtà) oni su se obično događali (avvenivano comunemente) kako to potvrđuje rabinska predaja (i tu navodi razna vrela), koja također kažu da se taj *nered* (disordine) događao u Judeji, ali *ne u Galileji*« (3. izd., str. 258). Je li moguće da se upravo kod vjenčanja Josipa i Marije smio pretpostaviti taj *nered*? A upravo to, nekoliko crta niže, pripušta Ricciotti kad kaže: »Po Mateju 1, 18 saznajemo da je ona (Marija) začela *prije* nego se nastanila kod Josipa«! Više puta mi je, to čitajući, pao na pamet onaj Horacijev stih u kojemu pjesnik s neugodnošću konstatira da i »dobar Homer katkad dremne«...

Danas ipak, mislim, većina tumačitelja govore isto što i Ricciotti, ali već s nekom bojažljivošću. Tako, na primjer, profesor *O. Stano* 1951. piše: »Pozorna agzegeza evanđeoskog teksta (Mt 1, 18—23) *dopušta* (permette) da se isključi ovo drugo tumačenje« (Encicl. cat. VI 792; misli na Jeronimovo); a Knabenbauer je, 60 godina prije njega, tvrdio da se *mora* (ita debet accipi) prihvatiti *prvo* tumačenje!

Međutim, najnoviji tumačitelji vraćaju se pomalo k dobroj starini, kako priznaje 1952. prof. Mons. Garofalo: »Odnedavna (recentemente) povraćen je ugled staroj egzegezi, po kojoj su, u vrijeme Navještenja, Marija i Josip već bili započeli zajednički život« (Encicl. cat. VIII 80), premda se on sam još drži protivnog mišljenja. — I ja sam — si licet parva componere magnis — prije 25 godina, u maloj knjižici »Zrcalo bez ljage«, na str. 47 jednostavno prihvatio to »protivno« mišljenje... No poslije duga i naporna istraživanja i promišljanja, sada se raskajan vraćam k Zlatoustome, k našem Jeronimu, a i k našem dobrom Pazmanu, pa zajedno sa sv. Tomom tvrdim da se *više slaže s Evanđeljem*, da je u vrijeme Navještenja Marija već bila pod tihim krovom svoga od Boga joj određenog *muža*.

A to je moje uvjerenje, smjerno mislim, i za svetog Josipa *mnogo časnije*: po kreposti Duha Svetoga postaje Sin Božji i Sinom Čovječjim ne samo u krilu Djevice, njegove zakonite žene, nego i u njegovoj *skromnoj kućici*, koja je toga dana postala — *raj!*... O blago tebi, Josipe, koji si prvi poslji Marije!

F. S. PETROV

LITURGIJSKO OŽIVLJAVANJE SAKRAMENTA POTVRDE

Po svom današnjem obliku liturgija sakramenta potvrde spada među siromašnije sakramente. Po svom nutarnjem sadržaju međutim možemo je ubrojiti među najbogatije. Odatle ova suprotnost? Može li se nešto učiniti da i ono vanjsko postane bogatije, da više odgovara nutarnjem?

U najranije doba kršćanstva liturgija svete potvrde bila je nastavak i nadopuna obreda krštenja, kao što je i sam sakrament potvrde nadopuna sakramenta krsta. Sve što je bilo učinjeno i usmjereno na pripravu za krst, bilo je učinjeno i za potvrdu. Obredi uskrsne noći imali su jedan od vrhunaca u podjeljivanju potvrde.

Kad je podjeljivanje potvrde odijeljeno od krštenja, potvrda je preostao samo kratki obred. Razne okolnosti dovele su postepeno do sadašnjeg stanja.

I. SADAŠNJE STANJE

U većini župa sveta se potvrda podjeljuje svakih nekoliko godina. Tako se nakupi velik broj potvrđenika. Stoga je često puta najpreča briga župnika da pri podjeljivanju svete potvrde osigura kakav takav vanjski red.

Osim toga sveta se potvrda većinom podjeljuje u ljetno doba tako da i vrućina sili djelitelja i organizatora da se sve to obavi što ekspeditivnije.

K tome valja pridodati metež s kumovima, roditeljima, znatiželjnicima i velikim brojem ostalih vjernika. Tako se pomalo stvori u crkvi atmosfera koja je pogodna za sve samo ne za pobožno i dolično primanje sakramenta.

U takvom ozračju teško je govoriti o sudjelovanju vjernika, posebno onih koji su najviše zainteresirani: potvrđenika.

Da se stanje popravi, potrebno je da maknemo uzroke koji su do njega doveli. Treba se i malo više potruditi oko priprave potvrđenika, kumova i ostalih vjernika, pa uspjeh neće izostati.